

Høyringssvar forslag nytt inntektssystem

Forslaget til nytt inntektssystem for kommunane blei drøfta i kommunestyremøte 13.12.22 og fleirtalet i Vaksdal kommune ynskjer å gje følgjande høyringssvar på forslag til nytt inntektssystem for kommunane. Momenta under kan eit fleirtal i kommunestyret slutta seg til.

Vaksdal kommune er sterkt kritisk til deler av inntektsutvalet sitt forslag til endringar i kommunane sitt inntektssystem. Forslaget vil få store negative konsekvensar for Vaksdal kommune. Vaksdal kommune vil årleg få reduserte rammer og mindre igjen for naturressursane med forslaget. Det som Vaksdal kommune ynskjer å begrunne dette med, er først og fremst dei endringar som er foreslått innan kommunane sine kraftinntekter.

Vaksdal kommune sluttar seg til, og støttar fullt og heilt, høyringssvaret til Naturressurskommunane, datert 08.11.22. Naturressurskommunane er ein organisasjon som organiserer 223 av landets 356 kommunar og Vaksdal kommune er kritisk til at desse, eller Landsforeininga for vasskraftkommunar (LVK), ikkje var med i utvalet som skulle utarbeide forslag til nytt inntektssystem.

Vaksdal kommune gjer her høyringssvar på inntektsutvalet sitt forslag. Vaksdal kommune ønskjer også å gje tilbakemelding på regjeringa sitt forslag pr 28.09.22 om trekk i rammetilskot pga at kommunen har kraftinntekter. Vaksdal kommune er prinsipielt imot at kraftinntekter til kommunane skal bli blanda inn i generell finansiering av kommunane og utjamnast mellom kommunane. Dette er eit samla svar på begge forslaga og blir begrunna under, med same argument, som kommunen har til inntektsutvalet sitt forslag.

Vaksdal kommune vil tape betydelege summer dersom forslaga som no er foreslått, blir vedteke. Utvalet og regjeringa sitt forslag om trekk i inntekt/rammetilskot som følgje av inntekter frå kraft, er Vaksdal kommune prinsipielt imot. Bakgrunnen for inntekter frå kraft er basert på samfunnskontrakten som er mellom dei kommunar som har gjeve evigvarande naturinngrep til storsamfunnet og staten, og ei avtale om at kommunane som gjer dette skal sitte igjen med inntekter frå krafta. Med regjeringa sitt forslag kan Vaksdal kommune tape mellom 40-80 millionar i 2023, litt avhengig av kva ordningar som vert sett i verk. For ein kommune som er prega av synkande folketal og ein aldrande befolkning, er dette dramatisk. Vaksdal kommune treng, og planlegg, med desse inntektene når ein legg til rette for ny busetting og næringsutvikling. Inntektene frå naturressursane våre er ein viktig del av finansieringa av tenestetilbodet vårt. Det er kostnadskrevjande å gje gode tenester i distriktskommunane. Dersom ein tek vekk ein viktig del av inntektsgrunnlaget, blir det monaleg vanskelegare å gje likeverdige tenester i Vaksdal kommune, sett opp mot dei tilboda større kommunar kan gje.

Vaksdal kommune er kritisk til at det er bykommunane, som i liten grad gjev frå seg naturressursar, som er vinnarane i utvalet sitt forslag. Dei mindre kommunane får i hovudsak trekk og dei store får meir. Dette er mellom anna eit resultat av at det er lagt opp til at det blir skilt mellom eigarane av kraftverk og vertskommunen. Dei store kommunane har store eigarinteresser i kraftselskap men har i mindre grad kraftproduksjon. Ved å følgje utvalet sitt forslag vil bykommunane bli styrka og distriktskommunane sitt handlingsrom vesentleg svekka. Vaksdal kommune er sterkt kritisk til ei slik utvikling. Det må endrast slik at landet har eit inntektssystem som legg til rette for levedyktige distriktskommunar og ikkje favorisera større bykommunar.

Vaksdal kommune er opptatt av det grønne skiftet og er opptatt av at samfunnet må leggje til rette for utbygging av fornybar energi. Samfunnet er i ei energikrise og det må leggjast til rette for at fornybare

energikjelder får gode rammevilkår for vidare vekst, utvikling og utbygging. Ei negativ endring i rammene vil, etter Vaksdal kommune sitt skjønn, føre til auka skepsis rundt vidare utvikling av nye energikjelder. Ei utvikling som landet ikkje er tent med. Ved å innlemme kraftinntektene i inntektssystemet, samt å definere dette som ein skatteinntekt på lik linje som personskatt, skaper uforutsigbare rammevilkår for vidare vekst. Det vil også skape motvilje mot vidare utvikling av nye energikjelder. Utvalet skriv på s. 246 at desse inntektene (les: kraftinntekter), kan «karakteriserast som ein form for skatteinntekter». Dette er heil feil og utvalet bør revurdere konklusjonane sine etter omgjerung av denne tolkinga.

Andre forhold enn kraft:

Vaksdal kommune støttar på generelt grunnlag at utgiftsutjamninga må basere seg på faglege vurderingar og at det skal være 100% utjamning mellom kommunane. Utjamninga skal omfordele dei ufrivillige kostnadsforskjellene mellom kommunane fullt ut, slik at kommunar ikkje blir straffa for auka kostnader som dei ikkje kan gjere noko med. Men det er viktig at det heile tida blir jobba for å utvikle nøklar som har høg forklaringskraft. Vi ser at nokon av nøklane i dagens forslag ikkje har dette, f.eks. barnevern. Det bør jobbast for å utvikle dette vidare slik at det blir ein fordeling som innlemmar fleire forhold og dermed blir meir dekkande.

Tabellane under visar dei verknadane som forslagene om endring på skatt, og totalresultatet gjer, og utvalet presenterer her (s.247 og 253) sjølve at dei små kommunane er dei store taparane i dette forslaget. Dette er Vaksdal kommune imot og undergrev prinsippet om eit distriktsvenleg samfunn.

Tabell 15.1 Anslag på fordelingsvirkninger av utvalgets forslag knyttet til skatt. Kommuner gruppert etter størrelse. Skattetall 2019, kommunestruktur 2020. Tall i kroner per innbygger.

	Innbyggere 1.1.21	Antall kommuner	Frie inntekter inkl. eiend.skatte, kons. kraftinnt. og havbr. fond.	Ford.virkn. redusert formues- skatt	Ford.virkn. utjevn. andre innt.	Sum ford.virkn. endringer skatt
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6
Under 2 000	78 286	61	96 179	79	-453	-373
2 000–3 200	148 073	58	82 542	60	-267	-207
3 200–5 000	141 519	35	77 045	97	-293	-195
5 000–10 000	485 390	70	70 064	48	-75	-27
10 000–15 000	422 614	34	68 148	90	-118	-27
15 000–20 000	288 191	16	63 177	125	109	234
20 000–30 000	665 914	27	63 858	98	57	155
30 000–50 000	616 383	16	62 688	118	61	179
50 000–100 000	835 757	12	62 555	59	117	176
Over 100 000	1 676 998	7	63 953	-190	61	-129
De 20 komm. m. høyest innt. ¹	32 244	20	125 542	147	-3 223	-3 076
Sum	5 391 369	356	66 108	0	0	0

¹ De 20 kommunene med høyest korrigerte frie inntekter per innbygger når alle tilleggssinntekter og verdien av redusert arbeidsgiveravgift er regnet med.

Tabell 15.7 Anslag på fordelingsvirkninger av utvalgets forslag. Kommunene gruppert etter kommunestørrelse. Tall i kroner per innbygger.

	Innb. 1.1.21	Frie inntekter inkl. eiend. skatt, kons. kraftinnt. og havbr. fond.	Sum ford. virkn. endringer skatt	Sum ford.virkn endringer reg.pol. tilsk.	Avvikling fordeling tilskudd per grunn- skole	Ford. virkn. forslag til ny kostnads- nøkkel	Sum ford. virkn. utvalgets forslag
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6	Kol. 7
Under 2 000	78 286	96 179	-373	-625	-397	457	-938
2 000–3 200	148 073	82 542	-207	-360	-223	-321	-1 112
3 200–5 000	141 519	77 045	-195	57	-142	-304	-584
5 000–10 000	485 390	70 064	-27	45	-112	-629	-723
10 000–15 000	422 614	68 148	-27	-86	-69	-371	-553
15 000–20 000	288 191	63 177	234	-7	-21	-142	65
20 000–30 000	665 914	63 858	155	82	-15	-375	-152
30 000–50 000	616 383	62 688	179	-32	21	-93	75
50 000–100 000	835 757	62 555	176	111	32	-37	282
Over 100.000	1 676 998	63 953	-129	-5	94	510	469
De 20 komm. m. høyest innt.	32 244	125 542	-3 076	-249	-406	1 238	-2 493
Sum	5 391 369	66 108	0	0	0	0	0

¹ De 20 kommunene med høyest korrigerede frie inntekter per innbygger når alle tilleggssinntekter og verdien av redusert arbeids-giveravgift er regnet med.

Vaksdal kommune oppmodar, og krev, at regjeringa reverserer alle dei nemde forslaga om å innlemme kraftrelaterte inntekter i inntektssystemet, og å trekke i rammetilskot til kraftkommunar. Konesjonskraft må behandlast på lik linje som det er behandla dei siste 100 åra og førast tilbake til dei kommunar som har gitt avkall på sine naturressursar. Det er einaste måten å skape levedyktige distrikt og skape nye arbeidsplassar og næringsutvikling innan området.